

KÜLFÖLDI JOGÉLET

A német kartelbiráskodás iránya. — A kartelek törvényes szabályozása körül folyó vita teljesen *meddő* mindaddig, míg a tudományos *elmélet* régióiban folyik, ahol többnyire az önző gazdasági érdekek *hernyói* színes *l'art pour l'art* lepkévé változva röpködnek ideális magasságok felé. Amidőn tehát fokozott figyelemmel kísérjük a német *kartelbiróság* döntéseit és jegecesedő szempontjait, akkor ez nem azért történik, mintha szervilis utánzásai hajlamanak hódolnánk, avagy a külföld jogalkotásaiban és igazgatszolgáltatásában eleve *magasabbrendűséget* tétéleznénk fel. De a külföldi példa beható elemzésére nem is holmi tudományos pretenciók késztetnek. Azonban egyszerűen azt látjuk, hogy *ott* a nagy elvi harcok *után* (és *mellett*, mert parlamentben, kongresszusokon és az irodalomban azért ez is tovább folyik) a gyakorlati igazgatszolgáltatás hétköznapjaiban a kartelbiróság az élet által gazdasági változatossággal szolgáltatott jogesetek eldöntése során, mély és böles jogelveket fejleszt ki. Ezen hatalmas alkotó munka tanulmányozásakor szinte donkisotti szélmalomharcnak tűnnek a közélet arénájában lejátszódó grandiózus küzdelmek, — a karteltörvény *ellen és mellett*.

Számtalanszor halljuk például azt az érvet, hogy a gazdasági élet végtelen bonyolult jelenségei részére nem tudja a törvényhozó a ráillő paragrafust megalkotni és ha meg van mégis a szakasz, az élet a maga rugalmasságával ugyanazt a gazdasági célt más formában valósítja meg és mégis kikerülheti a törvényhozó akaratát. Ebben az érven kétségkívül van némi igazság, bár ez a jogalkotás csaknem minden ágára vonatkozólag felhozható volna. Épen ezért az ilyen a termelést közvetlenül érintő törvények alkalmazása a gazdasági élethez közelálló *szakképzett* bíróságot kíván, mely a törvény általános elvei alapján találja meg a helyes utat a felmerülő új jelenségekkel szemben. A bíróság eme szerepét kitűnően valósítja meg a *Kartellgericht* alábbi döntése.

Igen gyakori jelenség, hogy egy kartel előnyt nyújt különböző formában azon vevőinek, akik kötelezik magukat, hogy kizárólag a kartel tagjainál szerzik be szükségleteiket (*Treuerabatt, Exklusivclausel*).

Szenben a norvég törvényel, melynek 22. §-a kifejezetten tiltja, az ily kizárólagos üzleti összeköttetés érdekében adott előnyöket, feltéve, ha ily megállapodás akár a közérdeket sérti, akár a kartelenküüli termelövel szemben jelent méltánytalan befolyást, — a német kartelrendelet a fenti tényállást speciálisan nem szabályozza, csak egészen általánosságban tilalmazza a gazdasági cselekvési szabadság méltánytalan korlátozását. A gyakorlatban pedig az esetek igen jelentékeny részében a bíróság a kartel által a töle való kizárólagos vásárlásért nyújtott előnyöket a szabad verseny egy megengedett formájának tekinti és az ez ellen emelt panaszt épen ezért elutasítja.

A konkrét esetben (K. 374/27 .Br.) hozott ellenkező értelmü döntés és annak indokolása igazolja, hogy mily kevéssé merevedik sablonná a kartelbíróság kezében az alkalmazandó joganyag:

Egy gyapjufinomító kartelt felszólított egy kartelenküüli üzem, hogy mentesítse őt azon határozat alól, mely szerint 5% rabattot csakis azon vevő kap, aki kartelenküüli üzemmel üzleti összeköttetést nem tart fenn, vagyis ne vonja meg a rabattot azoktól a vevőktől sem, akik nála vásárolnak. Ha pedig erre a kartel nem volna hajlandó, ugy ez a kizárólagos üzleti összeköttetésre vonatkozó megállapodás a kartelenküüli termelövel szemben, bojkottjellegü intézkedésnek tekintendő, melyhez a Kartelgericht előzetes hozzájárulása szükséges.

Ezen felszólításnak a kartel nem tett eleget, hanem ehelyett befolyamodott a kartelbírósághoz annak megállapítása végett, hogy az általa nyújtott rabatt nem tekinthető bojkottjellegü intézkedésnek és ha mégis annak volna minősíthető, ugy kéri ehhez a bíróság hozzájárulását.

A bizonyítás felvétele után az a tényállás nyert megállapítást, hogy a kartel nyújtotta rabatt nem oly jelentékeny nagyságu — 5% —, mely az áralakulásra a közgazdaság szempontjából, vagy akár a kartelenküüli versenytárs gazdasági szabadságára normális körülmények között döntő befolyást és méltánytalanságot jelenthetne. Annál is inkább, mert a vevők egyharmad része amugysem járult hozzá az 5% kedvezmény ellenében a kartellal való kizárólagos üzleti összeköttetéshez, ezekkel tehát szabadon minden handicap nélkül köthetnek üzletet a kartelenküüli termelők.

Ellenben felvette a bizonyítást a bíróság a bojkottjellegü intézkedés méltányosságának eldöntése végett abban az irányban, hogy minő gazdasági lépéseket tett a kartel az outsider ellen. Utóbbi ugyanis eredetileg tagja volt a kartelnek; amidőn pedig abból kilépett, a kartel összevásárolta a volt tag jelentékeny összegü váltóadósságát és azt ellene azonnal

érvényesítette, sőt ezzel kapcsolatban a csődöt is megkérte. Ezen eljárás természetesen feltétlenül jogszerű, nehezen is képzelhető oly jogszabály, amely váltók érvényesítését tilalmazza, mégha a felperes valamely kartel is és az alperes kartelenkívüli versenytárs. És mégis ez a körülmény volt döntő a bíróság határozatánál, amidőn a vitás rabatt nyújtásához hozzájárulását megtagadta. Az igen érdekes indokolás ezt úgy fejezi ki, hogy bankok tárcájában levő váltók összevásárlása és inkasszálása nem tartozik egy gyapjufinomítókartel ügyködési körébe, tehát nyilvánvaló a versenytárs megfojtására irányuló szándék. Már pedig a jogos eszközökkel bár, de mégis a *gazdasági megsemmisítés célzatával*, a kartel által a tönk szélére kergetett versenytárs szempontjából a „*gazdasági szabadság méltánytalan korlátozásának* (unbillige Einschränkung der Wirtschaftsfreiheit)“ jelentkezik az a hűséggrabatt is, amely önmagában még nem eshetnék ilyen megítélés alá.

Látjuk a bíróság mennyire nem elégedett meg valamely formális igazság felderítésével, hanem fellebbentette a fátylat a többnyire a legnagyobb esendben, a kulisszák mögött folyó gazdasági élet-halál harceről és megtalálta az utat, hogy megbélyegezze a versenynek azt a módját, mely nem fokozott teljesítmények nyújtásában, hanem megfojtásra irányuló finánciális műveletekben nyilvánul.

Dr. Kelemen Sándor.

A jogszolgáltatás szervezete Franciaországban. A bíróságok szervezete nagyjából ugyanaz, mint a miénk, úgy polgári, mint büntető, valamint a közigazgatási ügyekben. Mint eltérést jelezhetem a békebíróság a *Justice de Paix* intézményét, amelyet nálunk a járásbíróság potol. A békebíróhoz, külön kikötés nélkül, vagy a hatásköréből kizárt ügyek (házassági, tartásdíj, stb.) kivételével általában a 3000 frank értékhatárt meg nem haladó ügyek tartoznak, amelyekben a békebíró 1500 frankig *jogerős* ítéletet hoz.

E bíróságnak szervezetében, és magának a békebíró személyének a megválasztásában erősen patriarchalis szellem uralkodik. A békebíró a saját kerületében általános köztisztelőben álló idősebb ur, akinek tekintélye és jurisprudenciája előtt már eleve mindenki meghajol.

Itt emlitem meg még a *kivételes bíróságokat*, (jurisdiction d'exception), u. m. a *Conseil de Prudhommes* és a Kereskedelmi törvényszéket. Mind a kettő választott bíróság.

Az előbbi munkaügyi bíróság, amely a munkaadó és munkás közötti munkabér-vitákat intézi — igen gyorsan, és — rendszeren a munkás javára. Az eljárás előtte a leggyesze-
rűbb, amit csak el lehet képzelni. Az igazságát kereső fél szóban jelenti be követelését, mire ott, a helyszínen vagy idézést kap 2—3 napi terminussal, melyet személyesen, vagy